

Asiantuntijalausunto

12.2.2026

VN/12/2026
VN/12/2026-TEM-9

Eduskunnan talousvaliokunnalle

U 5/2026 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1) neuvoston päätökseksi hiili- ja terästutkimusrahaston tutkimusohjelman hyväksymisestä, ohjelman monivuotisista teknisistä suuntaviivoista, hiili- ja terästutkimusrahaston varojen hoitoa koskevista monivuotisista taloudellisista suuntaviivoista sekä päätösten 2003/77/EY ja 2008/376/EY kumoamisesta (COM(2025) 760 final) ja 2) neuvoston päätökseksi Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättämisen taloudellisista seurauksista ja hiili- ja terästutkimusrahastosta tehdyn pöytäkirjan N:o 37 täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä (COM(2025) 759 final)

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Hiili- ja terästutkimusrahastosta ja komission ehdotuksista

Komissio toimitti 11.12.2025 neuvostolle ehdotuksensa kahdeksi neuvoston päätökseksi, joilla toimeenpantaisiin Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) voimassaolon lakkaamisen seurauksena aikanaan perustetun hiili- ja terästutkimusrahaston (Research Fund for Coal and Steel, RFCS) uudistus ja perustettaisiin rahaston tutkimusohjelma vuosille 2027–2030. Hiili- ja terästutkimusrahasto jatkaa vuosina 1952–2002 toimineen Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) teräsalan tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen ohjelmia. Sen toimintaa on rahoitettu selvitystilassa olevan EHTY:n varoista kertyvän tuoton avulla EU:n perussopimusten liitteenä olevan pöytäkirjan N:o 37 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Komissio perustelee tutkimusrahaston kokonaisvaltaisen uudistuksen tarvetta erityisesti siitä tehtävien investointien yksinkertaistamisella ja nopeuttamisella. Tavoitteena olisi hyödyntää rahastossa jäljellä olevat noin 800 miljoonan euron varat lähivuosina hiili- ja teräsektorin teollisen murroksen ja ilmastotavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi haastavassa geopoliittisessa ja taloudellisessa tilanteessa. Samalla rahoitussääntöjä muokattaisiin komission yleisen yksinkertaistamistavoitteen mukaisesti.

Komission ehdotuksen mukaan EU:n rahoitusosuuksien katot korotettaisiin vastaaviksi kuin Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa, jolloin teollisuuden hakijoille rahoitusosuus olisi enimmillään 70 % (nykyisellään 50 %) ja pk-yrityksille, korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille enimmillään 100 % (nykyisellään 70 %). Tätä perustellaan yhdenmukaistamisen lisäksi sillä, että suuret hankkeet eivät ole nykyisillä rahoitusehdoilla houkutelleet riittävästi osallistujia. Rahasto säilyisi edelleen teollisuusvetoisena, ja teollisuuden rooli sekä osallistumisen ehdot määritellään selkeästi työohjelmissa ja hakukierroksissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä eurooppalaisen hiili- ja teräsektorin tutkimuksen ja innovaation tukemista haastavan globaalin kilpailutilanteen ja vähähiilistymisen tarpeet huomioiden. Ministeriö näkee tutkimusohjelman olleen suomalaistoimijoiden näkökulmasta hyödyllinen rahoitusväline. Aiemman suomalaisosallistumisen ja viimeisimmistä hauista

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

saatujen tietojen pohjalta voi pitää todennäköisenä, että suomalaiset korkeakoulut, yritykset ja tutkimuslaitokset hyödyntävät tutkimusohjelmaa menestyksekkäästi myös tulevilla ohjelmakaudella.

Työ- ja elinkeinoministeriö tukee myös laajemmin tavoitetta yksinkertaistaa Euroopan unionin eri rahoitusohjelmien muodostamaa ympäristöä hakijoiden näkökulmasta. Tässäkin yhteydessä komission ehdottama rahoitusinstrumenttien yhdenmukaistaminen on perusteltua. Työ- ja elinkeinoministeriö huomioi lisäksi, että u-kirjelmän valmisteluprosessissa konsultoidut suomalaistoimijat ovat pitäneet komission esittämää rahoitustasojen nostoa kannattavana osallistumisen lisäämiseksi, mukaan lukien pienten ja keskisuurten yritysten saamiseksi mukaan hankkeisiin.

Komission esitykset rahaston uudistuksiksi nähdään oikeansuuntaisina. Useat jäsenmaat, mukaan lukien Suomi, ovat kuitenkin kyseenalaistaneet komission esitystä rahojen loppuun käyttämiseksi jo vuoden 2030 loppuun mennessä. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota komission ennakoarviointiin, josta ilmenee, ettei rahasto ole kyennyt mobilisoimaan varoja varsinkaan suuremman mittaluokan hankkeisiin siten kuin vuoden 2021 uudistuksessa suunniteltiin. Ministeriö katsoo, että rahoituksen käytön mahdollistaminen vuoteen 2034 asti voisi olla realistinen tapa huomioida kyseisten toimialojen pitkiä investointi- ja innovaatioisyklejä ja saavuttaa vahvempien hanke-ehdotusten kautta varoille parempi vaikutavuus.

Käsittelyvaiheesta:

Kilpailukykyneuvoston kokouksessa 27.2.2026 on tarkoitus hyväksyä yleisnäkemyks neuvoston päätöksistä hiili- ja terästudkimusrahaston uudistamiseksi ja tulevan tutkimusohjelman hyväksymiseksi. Pääpiirteittäin näistä on saavutettu yhteisymmärrys jäsenmaiden kesken työryhmätasolla. Lopullista yhteisymmärrystä haetaan coreper-kokoukseen 18.2.2026 mennessä.

Puheenjohtajan viimeisimmän kompromissiehdotuksen mukaan jäljellä olevat varat käytettäisiin vuosina 2027–2034 niin, että ensimmäisen seitsemän vuoden aikana vuosittainen rahoitus olisi enimmillään 120 miljoonaa euroa ja mahdolliset jäljellä olevat varat jaettaisiin vuonna 2034. Tutkimusohjelman kesto olisi näin enintään kahdeksan vuotta, ei neljä kuten komission alkuperäisessä ehdotuksessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että u-kirjelmässä linjattujen valtioneuvoston kantojen mukaisesti tämän kompromissiehdotuksen mukaiset päätökset ovat hyväksyttävissä.

Johtava asiantuntija

Riikka Astala

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta

Tiedoksi TEM EU-valmistelu, Anne Rannisto